

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Liber sextus Decretalium

Bonifatius <VIII., Papst>

[Basel], 10. Dez. 1477

De officio vicarii

[urn:nbn:de:bsz:31-321569](#)

episcopo qd si dispensauerit cum tali & possit ad minores
ordines et similes beneficium promoueri. et post modus
tacito de defectu impetrat dispensatio super pluralitate
taliū bñficioꝝ non valeat dispensatio ppter eandem rōem
qr non est verisile r̄c. sc̄us tribus de causis ordīnū et

a Defectus. iste defec- bñficioꝝ p motionē impedit. p

mo ab ordinis p̄rero

gatua. xxvij. di. c.

penul. et vlt. de ep-

ces. p̄la. inter dilec-

tos. C. de dignit.

neqz famohis. secun-

do ob detestationē

paterni criminis qd

punitur in filio ut p

id punitatur pater

xxvij. q. iij. s. sed qui-

ff. qd metus causa. l.

iste quidem. s. vlt.

tercio ppter mconti-

nentiam paternaz q

timeat in filio. iuxta

illud. sepe solet fili

us r̄c. vi. q. i. s. ve-

rum. qd ideo st̄lus ē

curie. si paterne nō

fit r̄c. defectus autē

est sed non culpa.

lvi. di. nasci.

b Omnes. caute-

pomē hoc in dispē-

satioꝝ. et super hoc

vide quod no. ber.

et moderni. s. e. lit-

teras.

c Defectu. natali-

um sup q dispensa-

tionem habuerat. s.

nonne sublatuſ erat

ille defectus p primā dispensationē petunde igitur debet

haberti ac si illegitimus n̄ fuisset. et sic est otrā. ff. de edīl.

edīc. l. q. ita. l. di. ferzū. de R. p. eam te. in fi. ff. de natal.

rest. l. queris. l̄ta. q. cū n̄ fit verisile r̄c. soluit otrā. nec ob.

l. q. ita. q. hic de originis naturali defectu loquim̄ ibi

de morbo accētali qd facilius collitur. vt. s. dixi. c. pri-

.c. ferz. loquitur quo ad salutē anime & de peccatis que

purgantur. et sic. c. eam te. l. queris. loquunt̄ de quadam

plena restōne nataliū

ta. ali⁹ em dare n̄ posset. ad hoc

d Sede pfa. facit. q. de p̄b. sup eo. et. c. n̄ p̄t. et. c. cū

singula. hoc tener ber. de elec. dudu. iij. B. brix. lxx. di. san-

ctorum. innoč. s. de p̄b. de multa. host. aut̄ dixit qd in dis-

pensatione qd fieri ppter necessitatē vel utilitatē ecclēsie

eandē p̄tātem bñt ep̄i post dec̄. de multa. quā p̄mo habe-

bant p̄dēm. c. sanctoz. s. illā qd fieri ob p̄rogatiuam

p̄sonē facit solus papa. et sic intelligit ipse pe. de samp.

et ab. dicit̄ dec̄. de multa. in fi. s. primā seruat curia. et qd

in p̄dētis juribus. et. xxv. q. iij. si quis iam translatuſ.

e Duo. ex talis dispensationis virtute prima duo qd ha-

buerit solum retinere poterit. q. de p̄b. non p̄t. iij. R. n̄.

f Curā. in curato em & simplici bene dispensant ep̄i. s. omnes

vt no. in decre. dudu. iij. de elect.

g Momenti-

no. litteras surrepticias ipso iure non valere. de hoc dic-

vt no. s. de rescr. ad audientiam. iij.

h Ltricationis. bigamus. nudat̄ est oī p̄uilegio cle-

ricali et astrictus seculari foro. nec valer ɔfuetudo

in otrariū et p̄bibe ē sub anathemate ne tonsurā deferat

i Altricationis. hoc ideo dicit. qr olim sup hoc etane
opinones. dicebat h̄u. qd bigamus gaudebat p̄uilegio
clericali et canonis. qr tenebaē portare tonsurā. s. de vi.
et ho. cle. cleric⁹ si tonsura. et erat 8 foro ec. ar. lxxij. di.
dictū. et ad minores ordines ascēder e poterat. xxiiij. di.
hi qd viduā. i. f. a. strario s̄f̄su. et. c. lector. jo. et alij. oē

p. c. lxxij. di. quis.

q. s. et ibi hec altrica-

tio. vbi 8z quisquis

clericus viduaz aut

sedam uxorem dux-

erit omni ecclesiastice

dignitatis p̄uile-

gio mox denudetur

laicali sibi tantū cō

mūione occisa. et p

illud denudat̄. vi-

debatur non esse p̄

uatus sed p̄uandus

p̄ns ergo ostō decla-

rat h̄ si. C. ar. tute.

.l. veteris. C. de po-

stu. heret. inst. l. qd

certatū. C. de furē.

apud antiquos.

j Bigamos. vere

vel interpretatue.

vt qr duas uxores

habuit. vel cum vi-

dua v̄l. corrupta cō

trahit. s. e. de biga-

mis. xxvi. di. Deinde

et hoc verum est de

bis qui sic in mino-

ribus ordinibus cō

traherunt. securus sim-

sacris. s. e. nuper. a

.c. a nobis.

k Omni p̄uilio. qd

multipler est. xvi. q. iij. si qd suadente. s. de fo. ope. c. iij.

et h̄ quo ad p̄sonā. Item qd n̄ verēt̄ aliquibus vexationi-

bus in p̄sonā vel rebus. C. de ep̄. et cle. l. i. et. i. j. et. l. ḡn̄

li. et. s. de vi. et ho. cle. c. vi. et. i. o. Si omni p̄uilegio. et op̄

bēdit etiā p̄uilegiū fori. et h̄ seq̄.

l Addictos. i. astri-

tos. C. de ep̄. au. l. addictos.

m Cōfuetudine. qd erat

in qbusdā locis frācie. n̄ ergo valet ofuetudo in hoc casu

sicut nec i illis. s. de osie. c. i. q. iij. s. de elec. q. sepe de q

dic. vt. xvj. di. frusta. de osie. c. vi.

zō canō late s̄ne

n̄ Anathemate. interminatio est. qd pbatur d̄ iut.

pa. relatū. de quo dic vt. s. 8 sagit. c. vno. 8 symo. sic tuis

et per io. lxiij. di. salom̄tane.

ficialis excōicati excōi-

catus n̄ est nisi in criminē

damnato cōicet. Illa aut̄ qd exercet illo ep̄: omuni-

catō manente. nō valerent. si de iurisdictiōe solum

ab eo recepta h̄ fecit

zā excōicat⁹ minori ea que sunt

o Excōis. maioris. iurisdictiōis exercet. vt. s. de cle-

ri. excō. mi. si celeb̄at.

saliter non debet ferri excōis

p. Rationabili causa. sent̄ia. j. de sen. excō. cum medi-

analis. et potuit esse rationabilis causa cum officialis ep̄i

peccat in his que sunt iurisdictiōis. quia idem est consi-

storiū ep̄scopi et sui officialis. tun: archiepi eos sicut

ep̄os punire possunt. j. de appellaē. romana. i. R. n̄.

Si vero officialis ep̄scopi aliquid possideret vel faceret vt

priuatus tunc archiep̄us eum plus punire non posset nisi

sicut alios subditos ep̄oz in casibus no. s. 8 offi. ord. pa-

storali. et hoc probatur j. de fo. ope. romana. g. iij. et vi.

A H

ep̄scopo qd si dispensauerit cum tali & possit ad minores

ordines et similes beneficium promoueri. et post modus

tacito de defectu impetrat dispensatio super pluralitate

taliū bñficioꝝ non valeat dispensatio ppter eandem rōem

qr non est verisile r̄c.

a Defectus. iste defec- bñficioꝝ p motionē impedit. p

mo ab ordinis p̄rero

gatua. xxvij. di. c.

penul. et vlt. de ep-

ces. p̄la. inter dilec-

tos. C. de dignit.

neqz famohis. secun-

do ob detestationē

paterni criminis qd

punitur in filio ut p

id punitatur pater

xxvij. q. iij. s. sed qui-

ff. qd metus causa. l.

iste quidem. s. vlt.

tercio ppter mconti-

nentiam paternaz q

timeat in filio. iuxta

illud. sepe solet fili

us r̄c. vi. q. i. s. ve-

rum. qd ideo st̄lus ē

curie. si paterne nō

fit r̄c. defectus autē

est sed non culpa.

lvi. di. nasci.

a Tp̄ius officialis vel officialat⁹. nec putes q̄ officia
lis alii officialē generalē dare possit. ad h̄. s. e. clericos
lī spālem cām delegare possit. et etiam plures. ff. de iu-
l. cum p̄tor. p̄to tñ q̄ officialē generalē dederit sicut
interdum fit de facto. ille tñ excoicatus non est. vt h̄ dic̄
vel hic non s̄i q̄ ipse officialis officiale dederit. h̄ ep̄s
alium officiale dē-
dit. excommunicatio
to primo querē an
excommunicatus sit
secundus. et videba-
tur q̄ sic cum lata es-
set sentētia in offici-
alem. Ad hoc t̄spō
det. Querē solet qd̄
si q̄s delegauit cau-
sam postea excom-
municatur. nūquid
expirauerit delega-
ti potestas. de hoc
recurre. s. de of. de
leg. licet. et q̄ non
expireret bñ facit. j. t.
p̄xi. si cui. si vero
ep̄s est excommuni-
cat⁹ nec ip̄e nec ipsi
us officialis cū eoꝝ
idem sit confistori-
um de causa cognos-
cent. qd̄ ergo tunc
fiet. adeat papa. vt
p̄uideat. s. e. li. de
sup. neg. prela. c. i.

ex aliqua rationabili cau-
sa pfert illos q̄ vices ip̄fi⁹
gerūt ppter hoc excoica-
tionis vīnculo n̄ astrinxit
cū nō coicēt ob id official-
li eidē in crīmīe q̄ ecclēsias
stīce censure districtiōe p-
eo q̄ suum exercent offici-
um nō artant ea tñ que ip̄
si gerendo hm̄i vices a-
gūt eo talit excoicato ma-
nēte si iurēdictōz tm recipi-
unt ab eo dē n̄ pñt obtiere
yigore. **D**ni. viij.

Icet in officiale ep̄i
p̄missionem officiū
generalit sibi factā caruz

I Officialē. qui interdū missus dñicus appellatur. s̄ re-
gula. c. ij. de frigi. et ma. c. i. officialis iste ordinariaz ha-
bet iurēdictōem. interponit em̄ decreum in alienatōni/
bus rez. mimoꝝ et emācipatōib⁹ et oia que ad iurēdi-
ctionē p̄tm̄ expedit. C. de offi. ei⁹. q̄ vices al. iu. op. l.
ij. et. j. de iudi. c. vi. h̄ talia cum cāe cogtōnem requirant

vn̄ leges n̄ delegā-
tur. ff. de of. p̄con.

.l. nec q̄c q̄. g. i. égo

seq̄ q̄ ex iurēdictōe

ordinaria. h̄ facit n̄

ex delegata vn̄ in-

no. et hosti. qui hoc

notāt. s. e. ti. sua. et

Guil. in spe. de ordi-

nario in pñ. gof. q̄

in summa isti⁹. t. pris-

mum tene et adderō

nem dec. s. e. li. s̄ cō

fue. c. ij. et qd̄ ibi dis-

pi. i. z. at negari non

possit eos iurēdictōz

bēre ordinariaz. tñ

nō in oib⁹ recurrēt

ad eos sicut ad dan-

tes hinc est q̄ s̄ cas-

ibus h̄ et. j. c. p̄xi.

exp̄ssis sine speciali

mandato se non ins-

tromittunt. nec eti-

am de spiritualibus

vnde literas cōmen-

daticias ad ordines

dare non pñt. vt. s.

.e. li. de tpi. or. cuz nullus. g. i. nec officialis archiepisco-

pi pñt vel vicino archiepo in suffraganeū excoicatois

interdicti vel suspēsionis fert sñiam. h̄. de of. ordina. c. i.

in fi. scopi. vel cuiuscūqz alteri⁹ cum eadez sit ratio

m. Ep̄i. raliter. nō ḡ tm̄ valeat gen⁹ quo ad singu-

n. Gene. la quātū species. de hoc. xpi. di. quamquā

de of. or. si saēdos. spone. ep̄s dedit vicariū generalez

o. Comittan. h̄ et in mandato exp̄fit aliqd̄ de istis

quod req̄rit spāle secuta generali clā et oia alia que per

nos possumus etiam si mādatū exigāt spāle. q̄ritur anta-

lis omnia spālia possit. et dixit host. s. de of. archib. fig-

ficasti. p̄ ipsam dec̄. et per dec̄. sedes. dēf̄. p. et p. l. ff. si

quis cauf. h̄ et h̄. g. quechtum. et p̄ ea que no. de como. c.

vno. q̄ omnia poterit. quod satis vid̄. ad instar. p̄cu. vt

h̄. de p̄cu. qui ad agēdūm. g. i. secus si aliqd̄ de spālibus

non fuisset exp̄ssum. ut ibi. i. h̄. n̄.

Q uam in gnali. ex generali omisiōe officialē bñficia cō-

ferre nō p̄. declarat no. p̄ gof. mno. et host. de p̄z

p̄. Verifl̄. no. inspiciendū qd̄ est verifl̄. ben. dilectō

ocor. s. t. i. c. vi. et h̄. locū. et vbi ē generalitas. vt h̄

et vbi est obscuritas ut. j. de re. iu. inspiciimus

q̄. Concessurus. ad idē. j. de pe. et re. si ep̄s. et h̄. b. reg.

iū. in generali. cū suis ocor. et idē in obligatōe. C. q̄ res

p̄. ob. pos. l. i.

Nec regularit̄. sc̄da rō h̄. d̄icti. et ideo dicit regulari-

ter. q̄ casualit̄ sec̄. vt si iusta rōe mot⁹ donauerit. ut pu-

tamgrō. vel si donare ei pm̄issuz sit vel rōe psone ip̄hus

cui ocella est administratio. vt si fit filius senatoris. ff. de

admi. tu. cum ples. g. in p̄mis. et. ff. de tu. i. ra. dis. l. i. g. i.

et. ff. de dona. l. filiusfa. i. f. n. i. et. i. de h̄ no. ff. S pac.

.l. ostra iut. in fi.

Libera. in oferendis beneficj̄ est liberalitas in cui

Licet. ex gnali omisiōe nō p̄ officialis in grere cor-
rigere deponere et punire subditꝝ excessus. hoc dicit
et fuit hec dec̄. tracta de quadā exēuagātī. alex. mī. que
incipiebat. dūdū. vbi qdām officialis ep̄i abbatem depo-
fuerat qui appellauit ad archiep̄m et officialis archiep̄i
sñiam cōfirmauit. appellatū fuit ad papam. et papa dcās
sñias cōfirmauit. quod h̄. tenebat hosti. de insti. ex fre-
quentibus

dando non in dando sum ea que non s. de prebē. relativē. c. inter cetera. / in stratiū videbae p. dec. s. insti.
a. nō possunt. ex frequentib⁹. s. de p̄bē. dilecto. h̄ il/
la iura nō obstat. qz in decē. ex frequentibus. non s̄r q̄ offi/
ciales possint offerre. h̄ q̄ p̄nt affirmare. et h̄ s̄t diuersa
vt patet in caplo. sede vacante. q̄b bñ affirmat ab ep̄o cō/
firmando. de ma. et
obed. cum olimj. de
insti. c. ij. et tam nō
cōfert beneficia ad
solus episcopi colla/
tionem spectātia.
s. ne se. vacā. illa.
et h̄. e. t. c. vno. ad i8
h̄. de prebend. cum
in illis decē. dilecto.
nō dicit q̄ approba/
tio ibi facta p̄ gene/
talem p̄cura. value/
rit

b. Cōmissa. no. p
hijs que nō. jo. h̄. et
host. s. de concess. p̄
ben. constitut⁹. dir
erūt em q̄ eps non
potest committere
spāliter collationez
alicuius prebende.
que nondum vacat.
quia id posset fieri
in fraudē vacatura
rum qz em nō possz
mibi p̄mittere pri/
mam vacaturaz das
et fratri vel amico meo potestatem conferendi primam
et hoc esse non pōt. et sic intelligē p̄di. decre. cōstitutus
in fi. sed generaliter committere collationem beneficio/
rum ad se spectantium bene pōt. vt h̄. et. xvij. q. i. statui/
mus. et p̄petuo etiā posset hoc ius committi alicui digni/
tati vel in genere. vt. s. de insti. cum venissent. v̄lī spē.
vt. s. de dona. pasto: alis. xvij. q. ii. vīsis.

S. Tatuimus ut cō/
seruatores quos
plerumq̄ conce/
dim⁹ a manifestis iniurijs
et violentijs defendere
possint quos eis commit/
timus defendendos. nec
ad alia que iudiciale in/
daginem exigunt suā pos/
sint extendere p̄tātem
A. Alexander quartus.

S. Tatuimus. seruator. a manifestis defēdit iurijs
c. Conseruatores. qz materia seruatorum i. t.
Isto h̄. et. j. c. px. et. c. vlf. posita est. nota conseruatores
delegatos esse. et vt dicebat h̄. de istis conseruatorib⁹ p̄
iura antiqua parum vel nihil habebam⁹. possunt tamen
dici conseruatores epi. qui habent conseruare et defen/
dere viudas pupilos et orphanos ab oppressionibus et
iniurijs. de fo. compet. ex pte. b. et. c. ex tenore. lxx. xvij.
di. c. i. et. j. xxij. q. v. administratores. Scire b̄bes q̄ isti
conseruatores interdum dantur vt aliquos defendant cō/
tra latrones vel predones. Interdum vt defendant nra
eos qui p̄uilegia infringunt. Interdum latius vt defen/
dant ab iniurijs et offendis in nullo dictoruz casiuз ha/
bent iudiciale mdaginem. vt hic. et. j. e. c. vi. de mani/
festis ergo solummodo h̄nt cognoscere. et intellige ma/
ifesta illa que notoria s̄t et ita patēta q̄ nulla p̄babili
ter ḡuerat de celari possunt. vt de ver. signi. ex parte
de coba. cle. et mu. c. vlf. Sed quid si negetur offensia no/
toria negatōe videtur fieri res dubia. C. qui. ad h̄. p
ela. non li. iij. dic q̄ bene p̄batōes recipiet conserua/
tor an facili s̄t notoriū. vt sic videat an sua sit iuris dic/
tio. ff. de iudi. si quis ex aliena. s. de h̄. p. sup literis. alias
enim iistorum officium esset inutile. et si inueniet factum
notoriū p̄cedet alias desistet. non enim habz potesta

tem defendendi simpliciter iniuriam. h̄ qualificatam noto/
riam. s. h̄ ergo seruator vocare reum. et si confiteat fa/
ctum bene qđem. si neget sup notorio p̄batōes recipiat
si autē confiteatur factuz. sed dicit se id suo iure fecisse di/
cunt quidam q̄ viterius intronitare se nō debet. alij cō/
tra dicentes. q̄ p̄batōes recipiet sup notoria offensa.

ad hoc s. de cle. bo/
ne. al. facile esset cō/
seruatōrum officiū
deludē. vñ si videa/
tur seruatori. p̄ba/
bil. negatō nō p̄ce/
dat alias puniat sic
notoriū. dicebat
aut olim h̄. q̄ sic de/
legatus recusari po/
terat sic et conserua/
tor postea mutauit
dices. q̄ quia in no/
torijs nō admittitur
recusatio nec appellatio.
seruator aut nō cogscit nisi h̄. no/
torijs ḡ icusari non
poterit. s. de ap. p̄
posuit. et. c. cum fit
dixit etiam talē con/
seruatorē mūocas
re posse auxiliū bra/
chij secularis. s. de
of. or. c. i. et. c. qm̄
et. xiiij. q. v. admini/
stratores

D. Defendere. hec
intelligi pōt de omissa et committenda. pone enim para/
tos ad exercitum et violentiam inferendam illis quorū
est seruator p̄hibere poterit excommunicare et puniri
de sen. ex. sacro. et. j. e. t. romana. q̄. caueant. In commissa
defendet p̄ districtōē ecclastica. p̄pellēdo iniuriantes
vt satisfaciant lesō. et etiā seculare brachij muocādo. vt
supius dixi

e. Indaginem. i. cause cognitōem. seu ipſi⁹ examinatōz
qz dubia s̄t. et si de talibus se intronitāt penā icurūt.
de qua h̄. e. c. v. q. vt aut. nec valet q̄b agūt. vt. e. dec. q.
v. que est glo. istius

Q. Via ponti. in coactōib⁹ et penis pontificali digni/
tati deferē. exemplificat q̄b h̄. s. e. sane. ij. et. c. pa/
storalis. in p̄n. jo. an.

f. Predicis. id est pre alijs donatis.

g. Officij. ocor. h̄. de sen. ex. quia p̄iculofum. et. xij. q. iiiij
abfit.

h. Decet. inspicimus quid deceat. sic. s. e. li. de ele. cum
non deceat. cum suis concor.

i. Judicibus. pōt referi h̄. quod infra sequitur deputa/
tis vel puncta hic. et dic iudicibus quibuscumq̄

k. Ingressus. et si durante tali interdicto in ecclia solen/
miter celebrat irregularis efficitur. j. de sen. ex. is cui

l. Sacerdotale. sine quo pontificalē officiū exerceri nō
pōt. s. de excē. p̄la. ex litteris. sed videtur q̄ ab ipso p̄n
cipio isti acrius q̄ reliqui puniri deberent. vt. v. q. vlti.
p̄bri. que est lex. C. de epi. et cle. l. p̄bri. vbi dicitur q̄ ml̄
to maiori pena s̄t digni q̄bus cum plimū honoris p̄ no/
stram iussionē delatū est occulto repūnē in crīmme. lex
illa loquitur de illo qui deliquerit in eom quo honorabat
s. in sacerdote qui in testimonio dicendo honoratur.
vt non torqueatur. et ideo verum tacuit vel falso dixit.